

Pollmann Ferenc *A régi Magyarország utolsó háborúja, 1914–1918* cím alatt 2014-ben megjelent, Hajdu Tiborral közösen írt monográfiáját nyújtotta be akadémiai doktori értekezésként – természetesen csak a maga által írt fejezeteket, amelyek szerzőségét kollégája is megerősítette.

Disszerens több mint három évtizede publikál tanulmányokat és önálló köteteket az első világháború történetéről, főként annak magyar vonatkozásairól, mely témának ő az egyik legjobb hazai szakértője. Jelen munkája e tárgyban folytatott kutatási eredményeit összegzi s tárja a szélesebb olvasóközönség elé.

Művének elsődleges forrásanyagát a magyar, osztrák és szerb archívumokban felkutatott levéltári dokumentumok, valamint a világháborús veteránokkal készített saját interjúi képezik, szakirodalmi támasztékát pedig a hazai és a nemzetközi történetírásból válogatott legfontosabb művek alkotják.

Disszerens szakmailag korrekt alapokon, olvasmányos stílusban jó összefoglalást ad az osztrák–magyar haderő szárazföldi hadmozdulatairól, valamint kitekintést nyújt a Monarchia hadviselése szempontjából szintén fontos nyugati és földközi-tengeri hadszínterek jelentősebb eseményeire, s bemutatja az egyes frontokon zajló hadi események kölcsönhatásait. A fontosabb offenzívákról és csatákról többnyire részletes leírást ad, s gyakran értékeli is a haditerveket és a hadmozdulatokat. Foglalkozik a hadvezetőségen belüli – tekintély, rivalizálás és féltékenységi mozgatta – személyi viszonyokkal is, amelyek nemegyszer befolyásolták a hadműveletek sikerességét is. Kitér továbbá – ha csak röviden is – a hadviselő felek által a polgári lakosság ellen elkövetett atrocitásokra is.

Az értekezés néhány fejezete kiemelkedik adatgazdagságával. Ilyen 1) a német stratégiai alapkoncepció, a Schlieffen–Moltke-féle felvonulás különböző változatainak részletes bemutatása, 2) az osztrák–magyar hadicélok területi vonatkozásainak precíz leírása, valamint 3) a világháború három nagy frontjának – a francia, az orosz és az olasz frontnak – a hadműveleteit meggyőző elméleti felkészültséggel elemző, szakszerű leírása.

Ugyanakkor nagyobb figyelmet érdemeltek volna 1) a Monarchia szövetségi alárendelődésének elkerülését célzó akciók, 2) Ferenc József mint legfelsőbb hadúr szerepe és tevékenysége, 3) a polgári kormányzat és a hadvezetőség viszonya, 4) a német villámháborús stratégia korai összeomlásának az egész világháború menetét meghatározó hatása, valamint 5) a központi hatalmak koalíciós hadviselésének koordinációs nehézségei.

A bizottság úgy véli, hogy a szélesebb olvasóközönségnek szánt eredeti kéziratot érdemes lett volna a fokozatszerzés céljából való benyújtás előtt bizonyos elemekkel kiegészíteni: 1) be kellett volna mutatni a szembenálló felek gazdasági és katonai potenciáljának legfontosabb jellemzőit, valamint a Monarchia haderejének szervezetét és felfegyverzettségét, kiképzési és hadkiegészítési gyakorlatát, 2) meg kellett volna világítani legalább a konkrét hadműveletekhez legszorosabban kapcsolódó köztörténeti és diplomáciatörténeti vonatkozásokat (hadba lépés politikai előzményei, front és háterszág viszonya, háború és közvélemény viszonya, fegyverszünet politikai előzményei), 3) ki kellett volna térni a világháború tengeri és a légi hadviselésének eseményeire, valamint 4) bővíteni kellett volna a jegyzetapparátust.

Disszerensnek az opponensi véleményekre adott írásbeli és a vita során elhangzott szóbeli válaszai kielégítőek voltak.

Mindezek alapján a bizottság javasolja az akadémiai doktori cím odaítélését Pollmann Ferenc részére.